

Efektivnost integrace muslimských minorit v zemích EU (se zaměřením na situaci v Česku)

Abstrakt:

Předkládaný příspěvek se snaží na příkladu srovnání vybraných zemí EU o stanovení faktorů a rozkrytí příčin výrazně odlišné úrovně integrace muslimských imigrantů v těchto zemích. Jednou z hlavních prokazovaných myšlenek je ta skutečnost, že efektivní integrace souvisí primárně s početností dané minority, sekundárně pak s motivem příchodu jejích členů, v tom i s úrovní vzdělanosti a s určitým sociálním a ekonomickým postavením, terciárně pak i s dalšími faktory, tj. např. s existencí a typem vůdčích osobností v dané minoritě, s homogenitou dané komunity, s veřejným míněním a postojem většinové společnosti, s vlivem médií, s délkou pobytu jedince a s generačním horizontem pobytu minority v dané zemi. Velkou roli hraje samozřejmě i samotná kulturní odlišnost minority, včetně vyznávaného náboženství, a v neposlední řadě i imigrační a integrační politika dané země. Cílem tohoto příspěvku je tedy nejen podat celkový přehled o situaci, popř. vývojových trendech v EU v dané oblasti, ale i zamyslet se nad úspěšností integrace muslimských minorit do západních společností a nad otázkou, jak postupovat dále.

Klíčová slova:

Integrace, muslimové, Evropská unie, Česko

Přistěhovalectví muslimů ze se stává v současné Evropě hojně diskutovaným tématem. V některých evropských státech se daří tyto přistěhovalectve integrovat, v jiných nikoliv. Faktorů, které mohou úspěšnou integraci ovlivnit je celá řada, např. již výše zmíněná úroveň vzdělanosti, primární motiv imigrace, region původu a počet příchozích muslimů, početnost a struktura stávající komunity v imigrační zemi, možnosti a způsoby interakce s většinovou společností, zpravidla xenofobní až negativní postoje příslušníků majoritní populace k dané minoritě, chybějící nebo různá historická zkušenost s islámem, vliv masmédií a samozřejmě i vlastní délka pobytu muslimů v hostitelské zemi. V neposlední řadě může míru a úspěšnost integrace ovlivňovat i ta skutečnost, zda jde o první, druhou či další generaci přistěhovalectv; významnou úlohu v interkulturní komunikaci mohou sehrát i konvertité, legislativní podmínky, ale i ochota samotných muslimů k integraci či asimilaci.

Migrace byla vždy součástí evropské historie. Muslimské obyvatelstvo přicházelo do kontaktu s Evropou prakticky od svých počátků, přičemž muslimové se tradičně objevovali v oblasti Balkánu a ve východní Evropě, kam se dostali během expanzí Osmanské říše. Poválečné období muslimského přistěhovalectví do Evropy lze pak členit do několika časových etap: období od konce druhé světové války až po ropnou krizi, období po ropné krizi, období po pádu Berlínské zdi, období po 11. září 2001. V oblasti, ze které pocházejí přistěhovanci přicházející do EU, existují dvě větve islámu – šíitská a sunnitská (viz mapa v příloze č. 1). Tato skutečnost je zdrojem napětí jak v oblastech původu, tak i v muslimských komunitách uvnitř EU. Zároveň je i jedním z důvodů, proč nelze muslimskou komunitu v evropských státech posuzovat a chápat jako homogenní uskupení.

1. Stručná historie muslimských imigrací

Na konci druhé světové války bylo v západní Evropě méně než jeden milion muslimů, nejvíce ve Francii a Velké Británii (Tibi, 2007: 157). Období po druhé světové válce pak bylo charakteristické především otevřeností evropského kontinentu k imigraci, neboť zde byl pociťován výrazný nedostatek pracovních sil. Některé evropské země proto podepisovaly dohody s jinými státy: např. Francie s Marokem (1963) či Alžírskem (1968), Německo s Tureckem (1961), Marokem (1963) a Tunisem (1965). V tomto období Evropa zažila první velký příliv přistěhovačů muslimského vyznání, u nichž se příliš neřešilo jejich zapojení do společnosti, protože se předpokládalo, že jde pouze o dočasné pracovníky, kteří se, až jich dále nebude potřeba, vrátí zpět do své vlasti (Cesari, 2006: 13). Z tohoto přístupu však vyvstal problém, který některé evropské státy, jako např. Německo, řeší dodnes. Protože práce v evropských zemích byla dlouhodobější, imigranti si zvykli na určitou životní úroveň a postupně přestali uvažovat o návratu do vlasti. Zároveň však i přivykli situaci, že žili vedle majoritní společnosti, do níž nebyli žádným způsobem zapojováni, a tak po tomto začlenění ani netoužili.

Příchod ropné krize v roce 1973 předznamenal konec období ekonomické prosperity Evropy a znamenal počátek restriktivních opatření řady evropských států vůči imigrantům, a to zejména v podobě uzavírání pracovních trhů. Přesto počty muslimských imigrantů v mnoha evropských zemích nadále stoupaly, a to na přípustném sociálním principu slučování rodin či na základě úspěšných žádostí o azyl. Trvalejší usazování muslimských imigrantů a jejich „integraci“ do většinové společnosti lze doložit např. tím, že od začátku 70. let se v Evropě postupně začínaly objevovat muslimské modlitebny a ke konci 90. let jich pak bylo možno evidovat již přes 6 000 (Cesari, 2006: 14).

V dalším období, po roce 1985, byl přísun imigrantů do EU relativně omezený, když ve velké většině případů byl regulován v rámci přísnějších azylových

procedur (Rystad, 1992: 1176–9; Massey et al., 1998: 108; Gregou, 2004: 14), v důsledku čehož ale došlo k navýšení snah o nelegální vstupy do EU.

Od devadesátých let pak existuje v migrační motivaci několik hlavních trendů. Nejčastějšími způsoby, jak se (nejen muslimští) přistěhovalci do zemí EU dostávají, jsou pracovní povolení či povolení ke studiu, dále pak sňatková imigrace a sjednocování rodin, případně azyl a nelegální migrace. Z těchto skupin jsou „chtění“ pouze zahraniční studenti a kvalifikovaní dělníci (Ben-David, 2009).

Samotné události z 11. září 2001 na imigrační politiku evropských zemí a přistěhovalectví vliv neměly. Nejpodstatnějším důsledkem ale byla změna ve vnímání muslimských přistěhovalců a zhoršení jejich soužití s majoritní evropskou společností. Evropskou unii od té doby téměř pravidelně zachvacují návaly paniky a islamofobie, což negativně ovlivňuje život těch muslimů, kteří se do přijímajících společností již poměrně úspěšně integrovali a kteří jsou ve svých náboženských názorech umírnění (Miller, 2005).

Integrace je jedním z možných způsobů a snad i optimálním typem soužití imigrantů s většinovou společností. Takový typ soužití předpokládá (dle Baršová, Barša, 2005: 39) „koexistenci mnoha životních forem, jejichž případné konflikty se řeší prostřednictvím nestranných procedur liberálního státu. V situaci narůstající kulturní plurality uvnitř západních společností je možno po přistěhovalcích chtít jen asimilaci do občanského národa, nikoliv do určitého životního způsobu.“ Pokud se tedy přistěhovalec má integrovat, musí se věnit do struktury státu, kde má svá práva, ale i povinnosti, přičemž jeho rasová a náboženská příslušnost by neměla hrát žádnou významnější roli.

2. Integrační politiky ve vztahu k muslimům

V řadě evropských zemí byl donedávna využíván princip a myšlenka multikulturalismu jakožto nejvhodnější forma integrační politiky vůči muslimům a obecně národnostním minoritám, jež spočívala v právu a svobodě minorit rozvíjet svoji svébytnost, v rovných šancích, příležitostech a právu na uchování své kultury a identity s tím, že současně budou respektovány ústavní svobody a práva daného státu a minorita se neuzavře před většinovou společností a neomezí možnost svých členů do většinové společnosti se asimilovat či s ní udržovat kontakty. Oficiálně byl takto multikulturalismus praktikován např. v Nizozemsku od roku 1983 až do roku 1998, jakožto preference občanské jednoty při současné podpoře vnitřní různorodosti společnosti. Součástí takto praktikovaného multikulturalismu byl i předpoklad vzájemné tolerance a pochopení skrze vzájemnou znalost kultur majority a minorit. Nový zákon o integraci přistěhovalců, který začal platit v Nizozemsku v roce 1998, byl reakcí na krizi a úpadek multikulturalismu. Obdobně i ve Spolkové republice Německo, kde byla praktikována odnož multi-

kulturalismu v podobě etnicko-exkluzivistického modelu integrace, došlo v devadesátých letech k jeho kritice a opuštění. Integrační politika dnes již přistěhovalcům nenabízí a nezaručuje jen samá práva (např. pasivní a aktivní volební právo na úrovni obcí po pěti letech pobytu v zemi, antidiskriminační zákony, svobodu náboženského vyznání, svobodu projevu a sdružování), ale vyžaduje po nich i jisté povinnosti. Např. v Nizozemsku je od již zmíněného roku 1998 deklarováno právo (účastnit se v rozsahu 600 hodin občanské výchovy a jazykových kursů), ale i povinnost účastnit se integračního programu: do 3,5 roku od přicestování do Nizozemska je třeba úspěšně složit integrační test (zvládnutí jazyka, pochopení kultury, způsobu života a principů soužití) a tak získat oficiální certifikát o integraci. Pokud imigrant test nesloží nebo ho odmítne složit, je pokutován a není mu dále prodlouženo povolení k pobytu. Aktivně podporována je i pozitivní motivace k integraci a zabráňování ekonomické a prostorové segregaci.

Lze-li vývoj evropských integračních politik jen velmi stručně shrnout, lze konstatovat, že tyto byly v 80. letech pojmány spíše z pohledu a ve prospěch menšin, v 90. letech s důrazem na zajištění rovnosti práv a na začátku 21. století zejména z pohledu a ve prospěch většiny, tj. s důrazem na uchování vnitřní integrity společnosti, resp. s důrazem na určité proporce mezi podporou kulturní různorodosti (a tím automaticky i přirozené kulturní segregace) a nutností zachování a fungování společnosti jakožto celku. V současné době lze pozorovat zjevný posun od tradičního multikulturalismu k podpoře kulturní plurality, nicméně s důrazem na občansko politickou integraci jednotlivců a skupin (Baršová, 2005).

3. Specifika integrace muslimů

Hlavní charakteristikou přistěhovalců přicházejících z muslimských zemí je samozřejmě náboženská příslušnost k islámu. Situace je však poměrně komplikovaná, neboť muslimská komunita ve vztahu k islámu není natolik jednotná, jak by se mohlo na první pohled zdát. Islám se již od svého raného období dělí na dvě hlavní větve – sunnitskou (90 % věřících) a šiitskou. V rámci těchto dvou směrů však existuje velké množství dalších různých odnoží muslimů (např. ismailité a alevité patřící k větvi šiitské (Bayraktar, 2006), wahhábistické hnutí či salafisty patřící k větvi sunnitské (Cesari, 2006: 95). Znalost této situace je velice důležitá především proto, že mezi zmiňovanými větvemi islámu, ale i mezi jednotlivými směry mohou vznikat tenze, a to i v přistěhovaleckých komunitách (Tibi, 2007: 157). Ani shodná národnost nemusí totiž znamenat jednotnost uvnitř muslimské komunity v přijímajících zemích; navíc lze připomenout např. i významné rozdíly v úrovni integrace Surinamců, Turků a Maročanů v Nizozemsku, o nichž podrobně hovoří např. Adamcová (2011).

Navíc, v důsledku setkávání evropské a muslimské kultury dochází k jejich oboustrannému ovlivňování, jež dále přispívá ke vzniku transnacionální formy islámu. Někteří autoři hovoří o tzv. evropských muslimech či o „pan-muslimské identitě“ (Lewitt, 2003: 860). Tato skupina tzv. evropských muslimů je typická tím, že její členové se sice usazují v západní společnosti, ale se svou původní zemí zůstávají v těsném kontaktu, a proto se do přijímající společnosti hůře a pomaleji integrují, a navíc podporují další imigraci, neboť svou občasnou přítomností v zemi původu prokazují, čeho všeho v Evropě dosáhli (Ben-David, 2009). Takto realizovaná přítomnost v zemi původu podporuje nejen další migraci, ale i způsob, jakým jsou mladí vychovávaní, neboť je jim od dětského věku vštěpována příležitost emigrace jako způsob prosazení se a ekonomického zabezpečení.

Se zajímavou myšlenkou spojenou s původem přistěhovalců z muslimských států přichází Sartori (2005: 88), který mluví o traumatu (či kulturním šoku), kterým musí projít muslimský přistěhovalec. Dle Sartoriho je tento šok tak zásadní, že muslimského přistěhovalce naprosto vykoření z jeho původního prostředí a učiní jej mimořádně přizpůsobivým. Pokud sledujeme trendy v přistěhovalectví z muslimských zemí do EU, existují dvě možnosti. Přistěhovalec přijde do země, ve které je již mnoho přistěhovalců stejného původu a víry, v tom případě zůstává „mezi svými“, k jeho vykoření nedochází a jeho integrace není jednoduchá, pokud je vůbec možná. Pokud však muslimský přistěhovalec přijede do státu, ve kterém je islámská komunita malá či etnicky, národnostně a nábožensky rozdrobená, je evidentní, že kulturní šok z takové změny musí být markantní a lze předpokládat, že takový jedinec se do majoritní společnosti začlení bez výrazných problémů.

Etnická, kulturní a náboženská odlišnost nutně vede k vyšší komplikovanosti a dlouhodobosti integračního procesu u muslimů než u nemuslimů. Zároveň se na daném procesu odráží i nepřijatelnosti některých reálií života v západní společnosti (legalizace marihuany, emancipace gayů a lesbiček, jiný právní a trestní systém, postavení žen v rodině a ve společnosti, materialismus, promiskuita a další) a obecně i neschopnost muslimů tolerovat nemuslimské hodnoty apod.

Podle Kropáčka (2002: 82) nezpůsobuje konflikty a napětí v řadě evropských zemí odlišné náboženství, ale především špatná sociální situace početných muslimských komunit, jež je vyvolána zejména nezaměstnaností a koncentruje se především do chudinských čtvrtí západoevropských měst. Jde o dlouhodobější důsledek uplatňovaného modelu „štědrého“ sociálního státu, který v minulosti na jedné straně lákal muslimské imigranty a na straně druhé pak umožnil tuzemským rezidentům opustit neatraktivní profese a podřadné, nekvalifikované práce. První generace muslimů začala být vytlačována na okraj trhu práce i společnosti, ale tento model koexistence jí fakticky vyhovoval, neboť svoje postavení neustále komparovali se situací a možnostmi v zemi svého původu. Sociální a ekonomická exkluze jim byla „vynahrazována“ konceptem multikulturalis-

mu, tj. myšlenkami o toleranci a respektu majority k jinakosti. Jiná situace však nastala u druhé a třetí generace přistěhovalců, kteří se již narodili v evropském prostředí a nebyli a nejsou příliš ochotni vykonávat podřadné práce. Mají pocit nezařazenosti nejen do majoritní společnosti, ale i do společnosti a kultury země původu svých rodičů, trpí pocity vykořeněnosti, nespravedlnosti, odmítání a vyloučení ze společnosti. Poměrně často je pak tento problém v řadě příspěvků diskutován jako tzv. krize identity druhé a třetí generace přistěhovalců, tj. jako neuspokojená potřeba vlastní identity a důstojnosti v důsledku dekulturnizace, tj. oslabených vazeb na původní kulturu, ale i sekularizace západní společnosti. Stejně pocity celkového odcizení se od společnosti (s důsledkem radikalizace chování) je ovšem možné vysledovat u všech osob patřících do sociálně slabých skupin, a to bez ohledu na jejich národnostní či náboženskou příslušnost. Nedostatek sociální a kulturní identifikace či nedostatek vize vlastní budoucnosti pak vede k tomu, že takoví lidé inklinují k extrémním politickým názorům, k islamismu, islámskému fundamentalismu nebo i k terorismu.

4. Současná situace v zemích EU

Přistěhovalectví do Evropské unie a otázka integrace cizinců, i bez ohledu na zemi původu imigrantů, se v posledních letech stává stále palčivějším problémem, problémem o to větším, popř. medializovanějším, pokud přistěhovalci pocházejí právě z muslimských zemí.

Počet muslimů v EU se v současné době odhaduje asi na 15 milionů. Je ale třeba zároveň předeslat, že sběr dat se zaměřením na náboženství je v mnoha evropských státech považován za nepřipustný, a proto se často setkáváme jen s pouhými odhady (Bloul, 2008: 13). Důsledkem tohoto stavu je pak logicky složitost při komparaci dat za jednotlivé země, neboť nejsou sbírána stejnou technikou, za stejných podmínek či zpracování.

Dle některých zdrojů v EU žije více než 20 milionů muslimů, přičemž Evropa v posledních letech přitahuje více muslimských přistěhovalců než například USA (Tibi, 2007: 147). Jiné zdroje uvádějí, že v Evropě žije až 38 milionů muslimů, což je zhruba 5 % populace EU a že za posledních 30 let se jejich počet dvojnásobil (Novinky.cz, 2009). Někteří demografové pak předpovídají, že se v roce 2020 muslimská společnost v EU rozroste natolik, že každý desátý Evropan bude muslim (Ondřejka, 2004: 67–68), a v roce 2050 dokonce každý pátý (Novinky.cz, 2009). Blíže jsou oficiální nebo i jen odhadované počty muslimů ve vybraných zemích EU zachyceny v příloze č. 2. Zajímavé jsou ale i statistiky teritoriálního rozmístění muslimských přistěhovalců. Obecně lze vysledovat trend jejich usazování ve velkých městech a v průmyslových oblastech. Ve Velké Británii lze muslimy potkat zejména v Londýně (čtvrť Towers Hamlets v East Endu), v Midlands

(města Bradford, Burnley, Oldham) či v Birminghamu. Ve SRN se muslimové koncentrují především v Berlíně, Porúří a Porýní (Essen, Dortmund, Duisburg, Solingen, kde je až 25–30 % přistěhovalců) a v Kolíně nad Rýnem. Ve Francii muslimové obývají především předměstí Paříže, ale i jižní Francii (Lyon, Toulouse apod.). Ze švédských měst jsou muslimskou komunitou známa zejména Malmö či Stockholm (Laqueur, 2006: 34).

Jak uvádí např. i Ondřejka (2004: 68), „většina současných muslimů žijících v západní Evropě patří do nižší a nižší střední sociální kategorie. Najdeme mezi nimi množství drobných podnikatelů, kteří vlastní restaurace a bistra, nebo velmi schopné obchodníky využívající své vazby na arabsky mluvící svět. V malé míře se setkáme také s vysokoškolsky vzdělanými lékaři, učiteli a novináři.“ Nicméně problémy s integrací v oblasti běžného, tj. „zaměstnaneckého“ pracovního trhu, jsou v EU neoddiskutovatelnou realitou. Jen pro ilustraci lze uvést, že dle Eurostatu „s 52,7 % je zaměstnanost neevropských přistěhovalců v EU-15 výrazně nižší než 64,4 % u občanů EU. Rozdíl je ještě výrazněji viditelný u žen. Přistěhovalci zároveň nejčastěji spadají do rizikových sektorů zaměstnanosti, v nedeklarovaném zaměstnání nízké kvality a v populačních segmentech zvláště vystavených zdravotnímu riziku a sociálnímu vyloučení“ (Gregou, 2004: 58).

Muslimskému obyvatelstvu v EU se samozřejmě nevyhýbají ani problémy s bydlením. Jak bylo uvedeno výše, existuje tendence muslimů sdružovat se ve městech či některých čtvrtích. „Muslimové obvykle žijí v přelidněných a špatně zásobovaných bytových domech v městských oblastech se zvýšenou kriminalitou. Tato socio-ekonomická zranitelnost s sebou přináší nebezpečí politické destabilizace v budoucnosti, což dokazují i časté nepokoje. Celé komunity se obracejí dovnitř, sami na sebe, hluboce frustrováni svou chudobou a nerovností jejich sociálních a ekonomických příležitostí vůči zbytku země“ (Cesari, 2006: 23). Muslimové jsou navíc zvyklí žít v komunitách, protože v mnohém jim to ulehčuje život. Například v muslimských čtvrtích je rozhodně menší problém sehnat halal maso, než-li ve zbytku města. Muslimští kazatelé navíc často věřící povzbuzují k životu v rámci utvořené komunity (Laqueur, 2006: 36). Takové jednání je poměrně pochopitelné, pokud vezmeme v úvahu např. studii o Afgháncích: „když se Afghánci ocitnou mimo vlastní komunitu, obvykle se poměrně snadno přizpůsobí místním zvyklostem, jež jim osobně vyhovují. Jakmile jsou však pohromadě, hrozí nebezpečí, že se budou vzájemně kontrolovat a nutit ke „kolektivnímu pokrytectví““ (Pelikán, 2001: 50).

Otázka přístupu ke zdravotní péči je u přistěhovalců v EU rovněž ožehavá. Přestože zdravotní stav přistěhovalců je obvykle horší, než u domácí populace, přístup k lékařské péči bývá migrantům komplikován (Stanciole, Huber, 2009: 2). Hlavními příčinami této situace jsou jazyk, zvyky či náboženství na straně jedné (Niessen, Huddleston, 2007: 116), na straně druhé pak administrativní překážky (např. získávání zdravotního pojištění) či využívání lékařské péče pouze

v akutních případech (Stanciole, Huber, 2009: 3). V této oblasti se země EU snaží nalézt řešení. Některé státy proto zavádějí školení pro zaměstnance ve veřejném zdravotním sektoru, další tento problém řeší mezikulturními prostředníky či poradci (Gregou, 2004: 77–80).

Kriminalita ve spojitosti s muslimskými komunitami v EU je poměrně obávaný fenomén. Vzhledem k tomu, že mnoho obyvatel EU začalo intenzivněji vnímat své muslimské spoluobčany až po 11. září 2001, je důvod tohoto spojení evidentní. Nicméně radikálních muslimů je v muslimské populaci v EU značná menšina (Peroutka, 2009; Zeman, 2009). Přesto je nutné zmínit problémy, jež tato menšina uvnitř menšiny způsobuje. Především jde o teroristické útoky, se kterými se na území EU setkala zejména Velká Británie a Španělsko. Díky činnosti tajných služeb bylo údajně navíc mnoho dalších plánovaných útoků zmařeno. Nicméně tím výčet násilných činů ze strany muslimských radikálů v EU nekončí. V roce 2004 byl rituálně zavražděn režisér Theo van Gogh za snímek pojednávající o ženách a islámu, který vyzněl značně protiislámsky (Tibi, 2007: 148–149). Po zveřejnění karikatur Muhammada v různých evropských státech se zvedla vlna odporu mezi muslimy v EU i v muslimských zemích mimo Evropu.

Někteří autoři k aktivitám radikálních muslimských skupin řadí i nepokoje, jež vypukly v r. 2005 na předměstí Paříže, kde mladí muslimové (druhé či třetí generace) podpalovali auta a školy (Tibi, 2007: 148–9). Jiní poukazují na to, že ve skutečnosti šlo ve Francii spíše o sociální nepokoje, než problémy s radikálním muslimským hnutím. „Hořící auta a rabování nijak nesouvisí s náboženským zápallem jakékoli denominace: po ulicích pobíhají rozzlobení mladí muži, které cizí původ jejich rodičů či prarodičů vykázal do ošuntělých sídlišť rozestých na okrajích francouzských měst, odkud není už desítky let úniku. Narodit se tam znamená zdědit od dětství mizerné bydlení, mizerné vzdělání, mizernou nebo žádnou práci. Zkrátka mizerný život a především mizerné vyhlídky na jakoukoli změnu k lepšímu: nejde totiž o chvilkovou depresi, o okamžik, kdy se nedaří a kdy na všechny přišly těžké časy. Je to setrvalý stav bez naděje a příležitosti, k čemuž přispívá i to, že byl až dosud nepřiznaný“ (Sobota, Švehla, 2005).

Dalším trendem, který je v současné době v EU na vzestupu, je antisemitismus, přičemž v některých evropských státech je antisemitismus odsuzován pouze v případě, že jej vyjadřují místní Evropané. Pokud však se jedná o osoby s jinou kulturou vč. muslimů, je takové vyjadřování či chování poněkud paradoxně tolerováno (Tibi, 2007: 159).

V celé Evropě nyní panují především obavy, kam situace s rostoucí muslimskou populací dále povede. Mnozí se obávají, že Evropa bude islamizována, že muslimové v populaci převládnou a prosadí své muslimské právo, šaría. V některých státech důsledkem těchto diskuzí rostou preference krajně pravicovým stranám (Cesari, 2006: 29–31). Ve Švýcarsku se na základě podobných diskuzí a kampaně předcházející ojedinělému referendu o zákazu minaretů nadpoloviční

většina Švýcarů rozhodla, že si ve své zemi minarety u mešit nepřije (Straková, 2009). Takové rozhodnutí může nejen zvýšit napětí v zemi, provokovat muslimské extrémisty či vyvolat muslimské demonstrace, ale i poškodit obraz Švýcarska v rámci mezinárodního společenství s důsledky pro švýcarskou ekonomiku, např. v podobě bojkotu ze strany některých zemí či bohatých muslimů (Černý, 2009). V současnosti tak pomalu ale jistě v Evropě slábne multikulturní naladění poukazující na výdobytky, jež jsou důsledkem muslimské přítomnosti na kontinentě a kterými je obohacována evropská kultura (Zbiss, 2010: 16) a sílí hlasy prosazující tvrzení, že islám představuje pro EU značné bezpečnostní i kulturní riziko.

Z hlediska efektivnosti integrace muslimů do většinové společnosti zejména v evropských zemích i z hlediska vzájemného vnímání muslimů a nemuslimů je třeba připomenout i výzkumy prováděné ve Francii (tj. členského státu EU s nejvyšším počtem cca 4,5 mil. (2006) a podílem cca 8 % (2006) muslimů v populaci (Buijs, Rath, 2006: 98–99), viz příloha č. 3, a rozsáhlý výzkum Gallupova ústavu z r. 2008, obsahující na padesát tisíc respondentů z 35 zemí, ale i některé další.

Z výsledků Pew Research Center lze např. uvést, že muslimové ve Francii i jinde v Evropě nepovažují svoje náboženské přesvědčení za překážku občanského citění, i když na rozdíl od většiny křesťanů, častěji na první místo ve své identifikaci kladou před občanství právě islám. Vzájemné vztahy muslimů a většinové společnosti jsou ve Francii, Německu či ve Španělsku považovány ze strany tamních muslimů za lepší, než jak je vidí většinová společnost nebo to, že na straně francouzských muslimů dnes jednoznačně převažují snahy o integraci, když 78 % muslimů je odhodláno přijmout zvyky Francie a začlenit se do její společnosti, oproti 21 %, kteří chtějí zůstat odlišnými. Francouzští muslimové jsou také přesvědčeni, že hodnoty islámu jsou kompatibilní se společenským životem a hodnotami francouzské republiky (viz www.portail-religion.com).

Opačný pohled, tj. pohled většinové společnosti Francouzů na problém integrace a příčiny „neintegrace“ francouzských muslimů dokládá další výzkum (viz IFOP), v němž např. respondenti (tj. výběrově ti Francouzi, kteří se domnívají, že muslimové nejsou ve Francii dobře integrováni) jako hlavní příčiny tohoto stavu uvedli: neochotu se integrovat (61 %), velké kulturní rozdíly (40 %), velkou koncentraci muslimů v některých čtvrtích či školách (37 %), ekonomické problémy a nezaměstnanost muslimů (20 %), rasismus a nedostatečnou otevřenost některých Francouzů (18 %), nedostatečnou aktivitu a rozpočet vlády (2 %).

5. Situace v Česku

Odhady počtu muslimů pobývajících na území ČR se značně různí, nejčastější domněnkou je 10 tisíc muslimů (Topinka, 2006/2007: 49). Lze však ale nalézt i zdroje hovořící až o 20 tisících muslimech (Murad, 2009: 14). Tyto počty

však samozřejmě ještě neznamenají, že všechny tyto osoby v Česku praktikují islám. Aktivních je jen asi kolem 2 tisíc, z toho je kolem čtyř set českých konvertitů (Svačinková, 2009: 29). Ještě nižší odhad, kolem 1500 nábožensky aktivních muslimů uvádí např. Hrubý (2009: 34).

Pokud jde o podíl jednotlivých geografických oblastí na tomto počtu přistěhovalců, zpráva o integraci muslimů v ČR odhaduje, že 62,6 % muslimů pochází z turecké sunnitské subcivilizace (mj. Turecko), 28,6 % z arabské sunnitské subcivilizace (mj. Sýrie, Irák, Jordánsko, Libanon, Palestina), 6,3 % z indoárijské sunnitské subcivilizace (mj. Afghánistán, Pákistán), 1,8 % z perské šiitské (mj. Irán) a 0,7 % z indomalajské sunnitské (Topinka, 2006/2007: 47–9).

Odhady procentuálního zastoupení muslimů z hlediska země jejich původu v rámci celé muslimské komunity v ČR (k roku 2005) jsou dle Topinky (2006/2007: 47–48) následující: Turecko 4,90 %, Afghánistán 3,39 %, Sýrie 3,15 %, Irák 2,49 %, Pákistán 2,13 %, Jordánsko 1,42 %, Irán 1,38 %, Libanon 1,35 %, Palestina 0,72 %.

Z těchto údajů je tedy více než zřejmé, že počty muslimských přistěhovalců v ČR nejsou významné a v rámci jejich komunity lze pozorovat značnou heterogenitu a fragmentaci dle kulturních, národnostních i náboženských linií. Všechny tyto skutečnosti jsou velmi pravděpodobně i důvodem toho, proč integrace muslimů v ČR probíhá bez větších problémů. I v případě, že by muslimové v ČR tvořili homogenní komunitu, nebyla by tato komunita nijak početná (v roce 2008 by čítala asi 3 123 osob). Proto se není třeba obávat toho, že by hrozilo uzavírání se komunity před majoritní společností nebo dokonce tvorba územních enkláv či ghett. V případě muslimských přistěhovalců tedy není v Česku situace nijak dramatická. Jejich počty sice stoupají, nicméně v porovnání se státy západní a severní Evropy nelze hovořit o problému. Dle Murada (2009: 8) přichází do ČR ročně zhruba 100 přistěhovalců z arabských zemí, což lze spojovat zejména s aktuálně platnou, přísnou vízovou a azylovou politikou ČR vůči zemím Blízkého východu a s finančními problémy s tím donedávna spojené.

Například historie syrského přistěholectví do ČR „má svůj základ v bilaterálních mezinárodních smlouvách o vzájemné spolupráci mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou, které byly sjednávány již od roku 1966 a platily až do revoluce v roce 1989. Tyto smlouvy mimo jiné podporovaly udělování stipendijních studijních pobytů pro syrské občany na českých vysokých školách, vesměs technického zaměření“ (Charvát, 2008: 20). Studenti, využívající těchto mezivládních dohod a stipendií jsou dnes nejčastěji těmi, které označujeme za syrskou komunitu v ČR, případně společně s jejich syrsko-českými potomky (Charvát, 2008: 21). Obdobná situace je i u ostatních národností, např. u Iráčanů (Murad, 2009: 12) nebo Afghánců (Pelikán, 2001: 48).

Přistěholectví muslimů do ČR má ale výrazně odlišnou historii a strukturu od přistěholectví do západní a severní Evropy, protože v Česku se primár-

ně jednalo o studenty, kteří se po ukončení studií rozhodli v naší zemi zůstat. V současnosti sice část muslimských imigrantů přijíždí za prací, přetrval však i významný trend migrace za studiem (viz např. Eleyanová, 2008), část přistěhovačů tvoří též žadatelé o azyl. Tato odlišnost v motivaci muslimského přistěhovalectví do ČR je velmi pravděpodobně jedním z důvodů (tj. z důvodu vyšší vzdělanosti a tím následně i lepšího socioekonomického postavení), proč je jejich integrace u nás efektivnější než na Západě, tj. proč nedochází k jejich socioekonomické segregaci. Jak již bylo zmíněno v úvodu, značný vliv má i malá početnost jak nově příchozích přistěhovačů, tak i stávající muslimské komunity.

V Česku zatím neexistuje žádná právní úprava zabývající se přímo integrací přistěhovačů do společnosti. Nicméně již od konce devadesátých let vláda vychází ze Zásad koncepce integrace cizinců na území ČR (1999) a z následně schválené Koncepce integrace cizinců na území ČR (2000). Hlavní důraz je v rámci této koncepce kladen na sociální aspekty života přistěhovačů, přičemž je zdůrazňována nutnost zaručit „imigrantům možnost přiměřeně, svobodně a plně se podílet na hospodářském, společenském a veřejném životě národa a svobodně udržovat vlastní náboženskou a kulturní identitu“ (Vláda ČR, 1999: 2). Nicméně praxe v uznávání islámu jako jedné z oficiálních náboženských entit, kdy stát odmítá registraci muslimské komunity, a ta se musí zaštiťovat podobou občanského sdružení, aby mohla dosáhnout alespoň některých svých cílů (Melichárek, 2009: 30), ukazuje, že realita příliš neodpovídá původnímu záměru.

Mezi hlavní priority integrace cizinců do české společnosti patří jejich znalost českého jazyka, ekonomická soběstačnost, základní orientace ve společnosti a udržování vztahů s majoritní společností. Samotná integrace by pak logicky měla probíhat na regionální a zejména lokální úrovni, kde je tento proces podporován MV ČR zřizováním regionálních Center na podporu integrace cizinců (tzv. Integračních center). V neposlední řadě je velký důraz kladen i na nestátní neziskové organizace, kdy stát podporuje nejen jejich vznik, ale i činnost, a to z prostředků státního rozpočtu i z evropských zdrojů.

V oblasti vzdělávání a zaměstnanosti přistěhovačů z muslimských zemí lze konstatovat, že tato komunita je v ČR poměrně dobře integrována. Jediným výraznějším rozdílem oproti ostatním obyvatelům ČR a ostatním cizincům je pouze nižší zaměstnanost žen, která ale zřejmě vyplývá z tradičních zvyků muslimské komunity, ale i z přílišné vzdálenosti rodné země a ze zatím nízkého stupně slučování rodin. Oproti problémům, kterým musí čelit země západní Evropy, kdy „druhá a třetí generace muslimů, kteří žijí v separaci od okolní většinové společnosti, cítí frustraci z nulové integrace, kterou si posléze na společnosti vybíjejí“ (Svačinková, 2009: 29–30), je v ČR možno hovořit o naprosto bezproblémovém soužití a dobré úrovni integrace.

6. Muslimské organizace v ČR

Z fungování muslimské komunity vzešlo množství organizací, jejichž cílem je především sdružování muslimů a případná vzájemná výpomoc. Jejich vznik pozitivně podpořila ještě ta skutečnost, že islám nebyl a ani nemohl být v ČR registrován jako náboženství, neboť neměl žádost podepsanou 10 tisíci věřícími (Derianová, 2003: 27).

Samotná muslimská komunita se oficiálně nazývá Ústředí muslimských obcí, jež v minulosti mělo díky uznání od státu možnost vystupovat jako občanské sdružení. Registraci jako náboženská skupina získala tato organizace až v roce 2004, po změně zákona z roku 1992, který byl nahrazen zákonem č. 3/2002 Sb. Ústředí muslimských obcí zastřešuje Islámskou nadaci v Praze, Islámskou nadaci v Brně, Islámské centrum v Praze a Islámské centrum v Teplicích. (Topinka, 2006/2007: 39) Tyto nadace a centra jsou uskupeními, na jejichž základě fungují místní modlitebny či mešity.

Dále v ČR vznikl i Všeobecný svaz muslimských studentů, založený v roce 1991 v Praze, nyní se sídlem v pražské mešitě, který sdružuje muslimské studenty v hlavních universitních městech ČR. Dále lze jmenovat všeobecně zaměřená uskupení, jako Muslimskou unii, Ligu českých muslimů, Islámský svaz – klub přátel islámské kultury či Islámskou komunitu českých sester. Kromě těchto čistě všeobecně muslimských sdružení existují i sdružení osob podle národnosti (např. Arabské kulturní fórum, Libanonský klub, Svaz syrských studentů či Irácké fórum). I v rámci oficiálních seskupení je tedy zřejmá fragmentace muslimské komunity v ČR, kdy každý muslim vyhledává sobě nejpodobnější orientované muslimy. Stejně jako v ostatních státech EU, kde se nacházejí přistěhovalci z muslimských zemí, i v ČR muslimové žijí v jisté závislosti na ostatních muslimech, v rámci jisté komunity. Jejich vazby na komunitu se ale různí, od téměř naprostého oprostění se od těchto vazeb, až po preferování muslimské společnosti před vším ostatním. Vzhledem k malé početnosti této komunity však z vazeb muslimských přistěhovalců na komunitu nevyplývají žádné problémy zásadnějšího rázu. Muslimské organizace těmto přistěhovalcům pomáhají, aby se lépe začlenili do české společnosti, a zároveň jim umožňují, aby nemuseli svou identitu opustit nadobro a mohli zůstat sami sebou.

Závěr

Hodnocení úspěšnosti integračního procesu je vždy velmi obtížné, neboť v každé zemi probíhá za specifických podmínek, daných historickým vývojem, tradicemi, národní kulturou, sociálním systémem, imigrační politikou, ekonomickou situací dané země, ale i národní mentalitou nově příchozích a jejich větší

nebo menší ochotou k přizpůsobení se novému prostředí (v podobě asimilace, integrace, separace apod.).

V zemích EU, kde jsou početné muslimské komunity jako např. ve Francii, Spolkové republice Německo, Velké Británii, či Švédsku, bývají z hlediska integrace nejdůležitější otázky jako chudoba přistěhovalců a jejich sociální vyloučení. V případě ČR takové problémy v podstatě neexistují. Muslimové přichází do ČR bývají vysokoškolsky vzdělaní, nemají větší nesnáze při hledání zaměstnání a obvykle spadají do vyšší střední či střední společenské kategorie. Obecně lze také konstatovat, že tuzemská muslimská komunita není z bezpečnostního hlediska pro obyvatele ČR závažným problémem. Vzhledem ke zkušenostem, které mají s muslimskými přistěhovalci ostatní státy EU, je ale pochopitelné, že české instituce a obyvatelstvo mohou mít obavy. Pokud se tedy nezmění takové skutečnosti, jako je počet muslimů v ČR nebo jejich vedoucí osobnosti, nelze očekávat, že by problémovost této komunity v Česku měla být na vzestupu.

Muslimští imigranti v ČR jsou díky svému malému počtu, který je ještě fragmentován dle linií národnostních, náboženských a etnických, dále díky své vzdělanosti (kvůli které do ČR velká část z nich přišla) a vůli zapojit se do pracovního trhu i společnosti velmi dobře integrovaní. Nedochází u nich ani k výraznějším tendencím držet se pohromadě, a tak zatím nevznikají muslimská ghetta či čtvrtě. Specifikem v případě ČR je převaha přistěhovalců mužského pohlaví, která často vede k mezietnickým sňatkům s místními občany. Poměrně pozitivně lze vnímat i prostředí, které vytváří česká majoritní společnost. V mnohých dalších rysech se zdejší muslimská komunita výrazně neliší od té evropské (vyšší počet dětí na rodinu, nižší zaměstnanost muslimských žen, usazování se ve větších městech, tvorba muslimských komunit na základě etnického původu, náboženské či státní příslušnosti). Problematickou se může jevit střet s kulturou domácí populace v případě požadavku postavit muslimský svatostánek, jež může vyvolávat v některých skupinách obyvatelstva odpor či obavy. Přístup k víře se u českých muslimských přistěhovalců příliš neliší od ostatních zemí, neboť mají možnost udržovat si svou víru (přestože často s obtížemi) a mají také možnost navštěvovat modlitebny, popř. i mešitu.

Obecně existuje několik faktorů, které mohou mít zásadnější vliv na integraci. Prvním z nich je vnímání těchto přistěhovalců domácím obyvatelstvem v ČR. V současnosti je toto vnímání spíše negativní, a to především z důvodu neznalosti, nedoprovází je ale výraznější protiislámské projevy. Tuto situaci pravděpodobně mohou změnit pouze dvě skutečnosti: nárůst počtu přistěhovalců souběžně se všemi negativními důsledky nebo teroristický útok. I když svědky teroristického útoku byli i obyvatelé ČR (prostřednictvím médií) v posledních letech několikrát, důsledky nebyly nijak výrazné. Ačkoliv došlo ke zhoršení vnímání muslimů v české populaci, obavy a nenávisť obvykle během několika měsíců odezněla a neměla většinou silnější než-li verbální projev.

Druhým faktorem pro zhoršení efektivity integrace muslimských přistěhovalců by mohla být změna motivace pro příchod do ČR. Pokud by ustal zájem na studijně motivovaném přistěhovalectví a převládla by migrace méně vzdělaných osob, mohlo by dojít ke snížení efektivity integrace, neboť zaměstnanost v rámci této skupiny by mohla poklesnout, a naopak stoupat by mohla chudoba a problémovost.

Posledním rizikovým faktorem je struktura muslimské komunity a její vedení. Jisté nebezpečí lze spatřovat v možné radikalizaci místních představitelů islámu, kteří by mohli ovlivnit větší příklon muslimské komunity k fundamentalismu. Radikalizace komunity by zajisté nevedla k dobré integraci. Přesto současný stav zatím neindikuje takovýto vývoj, spíše naopak. Navíc vzdělanost místní komunity by mohla do jisté míry působit jako „ochranný“ efekt vůči případným snahám o radikalizaci.

Literatura:

- 1) ADAMCOVÁ, J. Asimilace muslimů v Nizozemsku. Bakalářská práce, Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze, 2011.
- 2) BARŠA, P. Politická teorie multikulturalismu. 2. vydání. Brno : Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 348 s. ISBN 80-85959-47-X.
- 3) BARŠOVÁ, A. Integrace přistěhovalců v Evropě: Od občanské integrace k multikulturalismu a zpět? 17. 2. 2005. Dostupný z: <http://migraceonline.cz/e-knihovna/?x=1957150>. [Cit. 2. 2. 2011].
- 4) BARŠOVÁ, A. – BARŠA, P. Přistěhovalectví a liberální stát : Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. 1. vydání. Brno : Masarykova universita v Brně. Mezinárodní politologický ústav (IIPS), 2005. 308 s. ISBN 80-210-3875-6.
- 5) BAYRAKTAR, I. Sunnité a Šiité. Hedvábná stezka. Dostupný z: <http://www.hedvabnastezka.cz/rady/sunnite-siite-a-dalsi-sekty>. [Cit. 6. 3. 2010].
- 6) BEN-DAVID, E. Europe's Shifting Immigration Dynamic. Middle East Quarterly 16, No. 2, Spring 2009.
- 7) BLOUL, R. A. D. Anti-Discrimination Laws, Islamophobia, and Ethnicization of Muslim Identities in Europe and Australia. Journal of Muslim Minority Affairs 28, No. 1, April 2008: 7–25.
- 8) BUIJS, F. J. – RATH, J. Muslims in Europe: The State of Research. In: KURAS, B., et al. Islám v Evropě: obohacení, nebo nebezpečí? Sborník textů. Praha: CEP, 2006, 99 s. ISBN 80-86547-53-1.
- 9) CESARI, J. When Islam and Democracy Meet. Muslims in Europe and in the United States. New York: Palgrave Macmillan, 2006.
- 10) ČERNÝ, A. Švýcarsko se bojí reakce muslimů. Hospodářské Noviny, 1. 12. 2009, s. 8.
- 11) DERIANOVÁ, L. Arabové v Plzni. Diplomová práce, 2003. Dostupný z: http://aa.ecn.cz/img_upload/9e9f2072be82f3d69e3265f41fe9f28e/Arabove.pdf. [Cit. 16. 4. 2010].
- 12) ELEYANOVÁ, L. Palestínští studenti v Praze: K procesu adaptace specifické menšiny v České republice v letech 2004–2007. Bakalářská práce, Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova, 2008.
- 13) EUMC. Muslims in the European Union. Discrimination and Islamophobia. 2006. Dostupný z: http://www.bezcenzury.org/rs/archiv/dokumenty/18_12_06fulleureport.pdf. [Cit. 22. 2. 2010].
- 14) EUROPEAN COMMISSION. Migration and Social Integration of Migrants. January 2003. Dostupný z: ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/citizens/docs/migration_report.pdf. [Cit. 22. 11. 2009].

- 15) EUROSTAT. Immigration in the EU27 in 2006: 40% of Immigrants Who Settled in the EU27 Were Citizens of EU27 Member States. In: Eurostat Newsrelease. Edited by Johan Wullt. 18. 11. 2008. Dostupný z: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/o8/162&format=PDF&aged=0&language=>. [Cit. 20. 2. 2010].
- 16) GALLUP. Dostupný z: <http://www.gallup.com/se/Social-Economic-Analysis.aspx>.
- 17) GREGOU, S. Local and Regional Authorities and the Immigration Challenge. In: CoR Studies. December 2004.
- 18) HRUBÝ, D. Máme se bát měšit? Reflex, 27.8. 2009, s. 30–34.
- 19) CHARVÁT, P. Syrská komunita v České Republice. Bakalářská práce, Fakulta humanitních studií, Univerzita Karlova, 2008.
- 20) Islámská nadace v Praze a Islámská nadace v Brně. IslamWeb.Cz. Dostupný z: <http://www.muslim.cz/>. [Cit. 27. 3. 2010].
- 21) IFOP. Regard croisé France/Allemagne sur l'Islam – Décembre 2010: Résultats détaillés. Le Monde [online]. Publikováno: 13 décembre 2010. [Cit. 18. 1. 2011]. Dostupný z: http://www.ifop.com/media/poll/1365-1-study_file.pdf.
- 22) JEBAVÁ, J. Muslimské menšiny v Evropské unii. Případová studie Francie. Bakalářská práce. Fakulta mezinárodních vztahů, Vysoká škola ekonomická v Praze. 2011, 76 s.
- 23) KROPÁČEK, L. Islám a západ: Historická paměť a současná krize. 1. vydání. Praha : Vyšehrad, 2002, 200 s. ISBN 80-7021-540-2.
- 24) KROPÁČEK, L. Vícesměrné perspektivy evropských muslimů. In: KURAS, B. et al. (2006): Islám v Evropě : Obohacení nebo nebezpečí? 1. vydání. Praha : CEP, 2006, s. 41–51. ISBN 80-86547-53-1.
- 25) LAQUEUR, W. Poslední dny Evropy. Humanistická Evropa nebo islamistická Eurábie? Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2006.
- 26) LEWITT, P. You Know, Abraham Was Really the First Immigrant : Religion and Transnational Migration. International Migration Review 37, No. 3 (Fall 2003), s. 847–73.
- 27) MASSEY, D. S. et al. Worlds in Motion. Understanding International Migration at the End of the Millenium. Oxford: Clarendon Press, 1998 (2005).
- 28) MELICHÁREK, T. 11 let měšity. Přes V, No. 16–17 (2009). Dostupný z http://nesehnuti.cz/publikace/pres16_17.pdf. Accessed 20. 3. 2010.
- 29) MILLER, M. J. Muslim Immigration to Europe. 1. 10. 2005. The Minaret. University of Delaware. Dostupný z: [http://www.udel.edu/poscir/faculty/MMiller/MuslimImmigrationtoEurope\(Minaret\)-1.htm](http://www.udel.edu/poscir/faculty/MMiller/MuslimImmigrationtoEurope(Minaret)-1.htm). [Cit. 10. 12. 2009].
- 30) MPSV ČR. Integrace cizinců v České republice. MPSV, 2009.

- 31) MPSV ČR. Cizinci v České republice – Projekty podpořené Ministerstvem práce a sociálních věcí v roce 2007 v Programu podpory integrace cizinců. 27. 9. 2007. Dostupný z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=439>. [Cit. 27. 3. 2010].
- 32) MPSV ČR. Cizinci v České republice – Strategie spolupráce MPSV s NNO v oblasti integrace cizinců. 24. 8. 2006. Dostupný z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=392>. [Cit. 27. 3. 2010].
- 33) MV ČR. Azyl, migrace a integrace – Integrace. 8.12. 2009. Dostupný z: <http://www.mvcr.cz/clanek/integrace.aspx>. [Cit. 27. 3. 2010].
- 34) MURAD, M. Bezpečnostní aspekty irácké migrace do České republiky. Obrana a Strategie 2, No. 2009, December 2009. Dostupný z: <http://www.defenceandstrategy.eu/filemanager/files/file.php?file=24619>. [Cit. 20. 3. 2010].
- 35) NIESSEN, J. – HUDDLESTON, T. Setting up a System of Benchmarking to Measure the Success of Integration Policies in Europe. In: Citizens Rights and Constitutional Affairs. Study. 31 January 2007. European Parliament The Migration Policy Group. Dostupný z: http://www.migpolgroup.com/public/docs/18.Benchmarking_Integration_EN_01.07.pdf. [Cit. 2. 12. 2009].
- 36) Novinky.cz. Každý pátý občan EU bude za čtyřicet let muslim. Novinky. cz, 10.8. 2009. Dostupný z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/evropa/175981-kazdy-paty-obcan-eu-bude-za-ctyricet-let-muslim.html>. [Cit. 11. 12. 2009].
- 37) ONDŘEJKA, J. Muslimové a evropská bezpečnost. Obrana a Strategie, č. 1, 2004.
- 38) PELIKÁN, P. Afghánci. In: ŠIŠKOVÁ, T. ed. Menšiny a migranti v České republice. My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001.
- 39) PEROUTKA, F. Evropa jako islámská kolonie? In: Blogy. 5. 11. 2009. Dostupný z: <http://www.ct24.cz/blogy/71653-evropa-jako-islamska-kolonie/>. [Cit. 28. 2. 2010].
- 40) Pew Forum on Religion and Public Life. Mapping the global muslim population. On line, 2009. Dostupný z www.pewforum.org.
- 41) PEW RESEARCH CENTER. Muslims in Europe: Economic Worries Top Concerns About Religious and Cultural Identity. Pew Global Attitudes Project [online], 6. 7. 2006. [cit. 30. 1. 2011]. Dostupný z: <http://pewglobal.org/2006/07/06/muslims-in-europe-economic-worries-top-concerns-about-religious-and-cultural-identity/>.
- 42) RYSTAD, G. Immigration History and the Future of International Migration. International Migration Review 26, No. 4, Winter 1992, s. 1168–99.

- 43) SARTORI, G. Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci. Esej o multietnické společnosti. Praha: Dokořán, 2005.
- 44) SOBOTA, J. – ŠVEHLA, M. Lekce smíru z Francie. Zapomeňte teď na muslimy, tohle je sociální vzpoura. Respekt 14. 11. 2005. Dostupný z: <http://www.euractiv.cz/print-version/interview/lekce-smru-z-francie-zapomete-te-na-muslimy-tohle-je-sociln->. [Cit. 8. 12. 2009].
- 45) Sondage. Conseil Français du Culte Musulman CFCM. Portail-Religion.com: Pour mieux comprendre la religion [online]. [Cit. 8. 2. 2011]. Dostupný z: <http://www.portail-religion.com/islam/conseil-francais-du-culte-musulman-cfcm.html>.
- 46) STANCIOLE, A. E. – HUBER, M. Access to Health Care for Migrants, Ethnic Minorities, and Asylum Seekers in Europe." In Policy Brief. May 2009. Dostupný z: http://www.euro.centre.org/data/1254748286_82982.pdf. [Cit. 20. 2. 2010].
- 47) STRAKOVÁ, V. Teď minarety, příště burky. Lidové Noviny, 30. 11. 2009, s. 7.
- 48) SVAČINKOVÁ, R. Muslimové v České republice: opodstatněný strach?" Přes V, No. 16–17, 2009. Dostupný z: http://nesehnuti.cz/publikace/pres16_17.pdf. [Cit. 20. 3. 2010].
- 49) TIBI, B. A Migration Story. From Muslim Immigrants to European Citizens of the Heart? The Fletcher Forum of World Affairs 31, No. 1, Winter 2007, s. 147–68.
- 50) TOPINKA, D. Integrovaní proces muslimů v České republice – pilotní projekt. 2006/2007. Dostupný z: http://web.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/integrace_muslimu.pdf. [Cit. 13. 8. 2009].
- 51) VLÁDA ČR. Usnesení vlády České republiky ke Zprávě o realizaci Koncepce integrace cizinců v roce 2008. 16. 2. 2009. Dostupný z: <http://www.cizinci.cz/files/clanky/537/usneseni16022009.pdf>. [Cit. 27. 3. 2010].
- 52) VLÁDA ČR. Zásady Koncepce integrace cizinců na území České republiky. 7. 7. 1999. Dostupný z: http://www.cizinci.cz/files/clanky/77/Zasady_vlady_integrace.pdf. [Cit. 27. 3. 2010].
- 53) WEIGL, J. Viníkem je spíš evropský sociální stát. In: KURAS, B. et al. Islám v Evropě : Obohacení nebo nebezpečí? 1. vydání. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006, s. 33–37. ISBN 80-86547-53-1.
- 54) ZBISS, H. C'est une Richesse d'Avoir l'Islam en Europe et Pas un Appauvrissement. Réalités No. 1257 Janvier 2010, s. 15–18. Interview. Dostupný z: http://www.euro-islam.info/ei/wp-content/uploads/pdfs/JCesari_interview.pdf. [Cit. 28. 2. 2010].
- 55) ZEMAN, V. Muslimů v Británii přibývá, jejich frustrací též. Aktuálně.cz, 10. 5. 2009. Dostupný z: <http://aktualne.centrum.cz/zahranici/evropa/clanek.phtml?id=636757>. [Cit. 10. 12. 2009].

Summary:

Effectiveness of Integration of Muslim Minorities in the EU (focusing on the Situation in the Czech Republic)

This contribution tries an example comparison of selected countries of the EU's determination to uncover the causes and factors significantly different levels of integration of Muslim immigrants in these countries. One of the main ideas is the fact that effective integration is related primarily with the number of the members of minority, then secondary with the motive for the arrival of its members, with the level of education and social and economic status, then tertiary with other factors, e.g. with the existence and type of leaders in the minority, the homogeneity of the community, with public opinion and attitude of the majority society, media influence, with length of stay individual and generational horizon stay of Muslim minority in the country. The big role of course, itself a minority cultural diversity, including religion, and last but not least, the immigration and integration policies of the country. The aim of this paper is therefore not only give an overview of the situation eventually trends in the EU in this field, but also to reflect on the success of the integration of Muslim minorities in western societies and the question of how to proceed further.

Keywords:

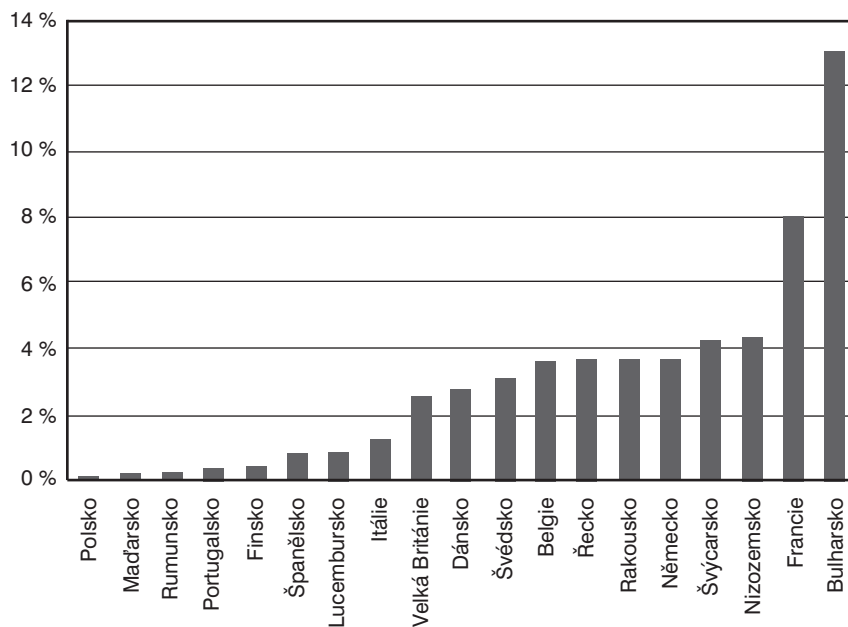
Integration, Muslims, European Union, Czech Republic

Příloha č. 2: Muslimská populace ve vybraných zemích EU v letech 2000–2006

Rok	2000		2004		2006	
Země	Odhadovaná muslimská populace v tis.	% z počtu obyvatel	Muslimská populace v tis.	% z počtu obyvatel	Muslimská populace v tis.	% z počtu obyvatel
Belgie	370	3,8	350	3,00	360	3,50
Česko	.	.	20	0,20	3,7	0,04
Dánsko	150	2,8	100	2,00	150	2,79
Estonsko	.	.	6	0,40	1,387	0,10
Finsko	20	0,4	5	0,10	2,833	0,05
Francie	4 000–4 500	7,0	4 082,2	7,00	3 516,824	5,84
Irsko	7	0,2	5	0,12	17,979	0,46
Itálie	600	1,0	1 000	2,00	723,188	1,25
Kypr	.	.	245,7	18,00	4,182	0,54
Litva	.	.	2,7	0,10	2,860	0,08
Lotyšsko	.	.	0,3	0,01	0,355	0,02
Lucembursko	5	0,8	6	1,50	8,898	1,96
Maďarsko	.	.	20	0,20	5,777	0,06
Malta	.	.	.	.	3,000	0,75
Německo	3 040	3,0	3 200	3,50	3 400	4,13
Nizozemsko	696	4,6	600	4,00	945	5,85
Polsko	.	.	5,1	0,01	5,123	0,01
Rakousko	200	2,6	170	2,00	338,988	4,14
Řecko	370	3,7	158,1	1,50	360	3,38
Slovensko	.	.	5	0,10	3	0,06
Slovinsko	.	.	19,5	1,00	47,488	2,45
Španělsko	300	0,7	450	1,00	1 064	2,65
Švédsko	300	1,2	320	3,60	400	4,51
Velká Británie	1 590	2,7	1 579,2	2,70	1 588,890	2,72
Celkově v Evropě	11 000 - -12 000	3,0	2 351,804	2,74	13 000	2,93

Pramen: CESARI (2006: 183), ONDŘEJKA (2004: 69), EUMC (2006: 27).

Příloha č. 3: Podíl muslimů na populaci ve vybraných evropských zemích

Pramen: BUIJS, F. J. — RATH, J. (2006: 99).